

Burgerpanel Volksgezondheid Toekomst Verkenning

Rapportage

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Marco Sodderland
Rebecca van der Grient

11-12-2017

Achtergrond	5
Conclusies en aanbevelingen	6
Methode en opzet	6
Resultaten	6
Bijlage	8

In opdracht van het RIVM heeft Motivaction International B.V. een burgerpanel uitgevoerd voor de VTV-2018.

Een belangrijke pijler voor het volksgezondheidsbeleid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) wordt gevormd door de vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV). De VTV verkent de toekomst aan de hand van vragen als: Hoe ontwikkelen zorgkosten zich? Hoe oud worden we in de toekomst? Welke aandoeningen komen dan veel voor? Hoe proberen we gezond te leven? De VTV vraagt zich dus feitelijk af, wat er in de toekomst op ons en degenen die dan zorgen en leven afkomt binnen de sectoren volksgezondheid en zorg.

De VTV verschijnt sinds 1993 elke vier jaar en is, behalve voor VWS, een belangrijke gegevensverstrekker voor GGD'en, lokale beleidsmakers en zorg- en onderwijsinstellingen. Het eerstvolgende VTV-rapport verschijnt in 2018 en om daarin te kunnen kiezen voor de urgentste opgaven was het nodig om in 2017 vragen aan een burgerpanel voor te leggen.

Aan de hand van de documenten die Motivaction van het RIVM heeft ontvangen is de volgende **doelstelling** geformuleerd:

Inzicht genereren in de belangrijkste (gepercipieerde) toekomstige maatschappelijke opgaven op het gebied van ziekte en gezondheid, gezondheidsdeterminanten*, preventie en gezondheidszorg in Nederland.

** Dit zijn factoren die de gezondheid bepalen, zoals de (fysieke en sociale) omgeving, biologische factoren (erfelijkheid, geslacht), (zorg) voorzieningen en de leefstijl.*

De resultaten van het onderzoek geven het RIVM een inblik in de verwachtingen over wat er in de toekomst zal spelen binnen de sectoren volksgezondheid en zorg. RIVM had de doelstelling zelf al geoperationaliseerd en komt globaal tot de volgende **vraagpunten**:

- Hoe belangrijk acht men de (41 voorgelegde) ontwikkelingen op het gebied van zorg en gezondheid;
- Welke (5) van deze ontwikkelingen vindt men het belangrijkste.

Nederlanders beoordelen de ontwikkeling ‘antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid’ het vaakst als heel belangrijk. Deze ontwikkeling wordt door bijna de helft als heel belangrijk beoordeeld. Ook wanneer men gevraagd wordt een top-3 van belangrijkste ontwikkelingen te noemen, blijkt deze ontwikkeling het prominentst. Wordt expliciet gevraagd aan te geven welke ontwikkeling men het belangrijkst vindt, dan staat de ontwikkeling ‘hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken’ op de eerste plaats, op de voet gevolgd door de ontwikkeling m.b.t. antibioticaresistentie.

- Van alle 41 voorgelegde ontwikkelingen werden de volgende vijf ontwikkelingen het vaakst beoordeeld met ‘heel belangrijk’:
 1. Antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid (47%)
 2. De zorguitgaven groeien harder dan de economie en verdubbelen over de periode 2015-2040 (40%)
 3. In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn (38%)
 4. Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken (37%)
 5. De uitgaven aan de behandeling van kanker groeien met 6 procent per jaar; dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door nieuwe, dure medicijnen (34%)
- 10% van de Nederlanders beoordeelde *geen* van de stellingen met ‘heel belangrijk’

- Van de ontwikkelingen die als heel belangrijk zijn beoordeeld, konden Nederlanders er maximaal drie uitkiezen die zij het *belangrijkst* vonden. De vijf ontwikkelingen die het meest in de **top-3** van belangrijkste ontwikkelingen zijn gekozen zijn:
 1. Antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid (24%)
 2. Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken (22%)
 3. In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn (12%)
 4. De zorguitgaven groeien harder dan de economie en verdubbelen over de periode 2015-2040 (12%)
 5. Het opvangen van de effecten van klimaatverandering vergt een goede inzet van groen en water in de leefomgeving (12%)
- Als laatste is gevraagd om een ranking te maken van de drie gekozen ontwikkelingen. De volgende twee ontwikkelingen werden het vaakst op plek 1 gezet als belangrijkste ontwikkeling waar actie op ondernomen moet worden:
 1. Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken (13%)
 2. Antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid (12%)
- Gevolgd door:
 3. De zorguitgaven groeien harder dan de economie en verdubbelen over de periode 2015-2040 (6%)
 4. Het opvangen van de effecten van klimaatverandering vergt een goede inzet van groen en water in de leefomgeving (5%)
 5. In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn (4%)

Methode en opzet

Methode

Het onderzoek is kwantitatief online uitgevoerd onder het ISO-26362-gecertificeerde webpanel van Motivaction: StemPunt.

Doelgroep

De doelgroep zijn Nederlanders van 18 tot en met 75 jaar.

Steekproef en representativiteit

We hebben een representatieve steekproef gerealiseerd van $n = 1.077$ Nederlanders tussen 18 tot en met 75 jaar. De steekproef is representatief voor leeftijd, geslacht, opleiding, Nielsen-regio, Mentality-milieu* en interacties tussen deze variabelen. Representativiteit voor deze kenmerken is verkregen door bij de steekproeftrekking rekening te houden met de verdeling van de Nederlandse bevolking op deze kenmerken en door achteraf de resultaten te wegen. Daarbij fungeerde ons Mentality-ijkbestand als herwegingskader. Dit ijkbestand bevat de verdeling van Mentality-milieus in de bevolking op basis van schriftelijke enquêtes zonder zelfaanmelding en is wat betreft sociodemografische gegevens gewogen naar de Gouden Standaard van het CBS.

Vragenlijst en veldwerk

Respondenten kregen per e-mail een uitnodiging met daarin een link naar de online vragenlijst. De vragenlijst is door het RIVM opgesteld. Het veldwerk heeft plaatsgevonden in de periode van 28 november 2017 tot en met 4 december 2017.

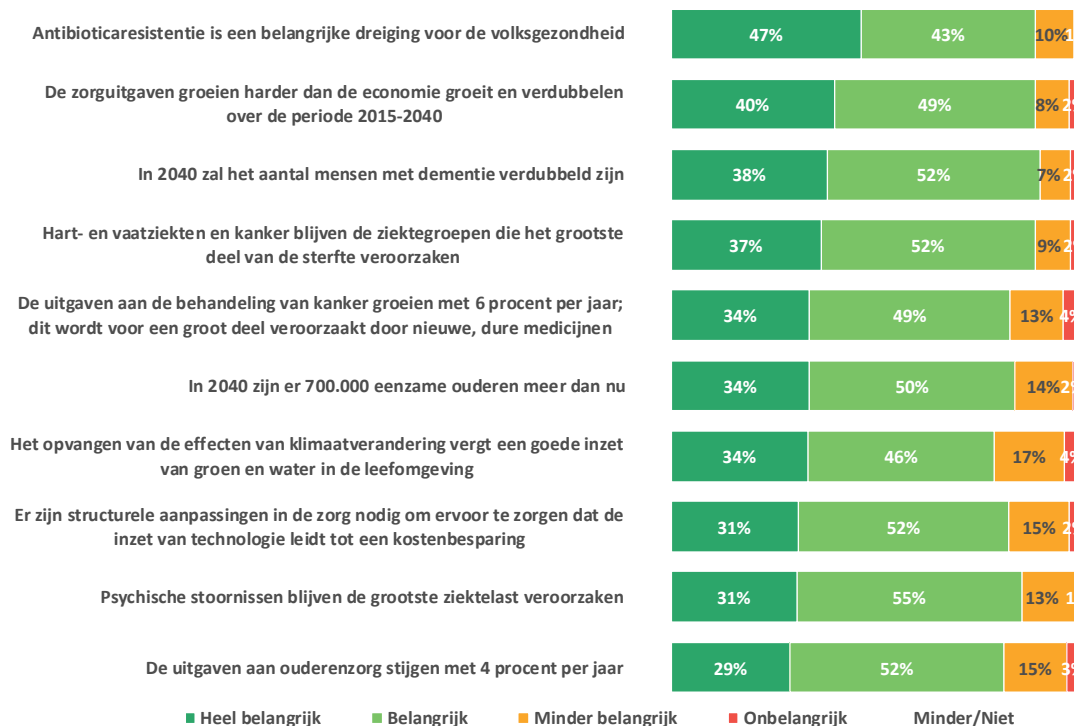
* Mentality-milieus zijn segmenten in de bevolking met een eigen waardeoriëntatie en kijk op het dagelijks leven.

Circa helft van de Nederlanders vindt het belangrijk dat er actie wordt ondernomen op antibioticaresistentie

Nederlanders kregen een lijst van 41 ontwikkelingen voorgelegd waarbij zij moesten aangeven hoe belangrijk zij het vinden dat er actie wordt ondernomen op de ontwikkeling. De top tien ontwikkelingen volgens Nederlanders is hiernaast in de grafiek af te lezen. De top 5 bestaat uit de volgende ontwikkelingen:

1. Antibioticaresistentie (47%)
2. De zorguitgaven groeien harder dan de economie en verdubbelen in de periode 2015-2040 (40%)
3. In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn (38%)
4. Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken (37%)
5. De uitgaven aan behandeling van kanker groeien met 6 procent per jaar (34%)

Geef aan hoe belangrijk je het vindt dat er actie wordt ondernomen op de volgende ontwikkelingen: (Basis: allen, n=1.077)

Nederlanders verdeeld over belang van aantal rokers in 2040

In de top 11 t/m 20 zien we bij dat de ontwikkelingen relatief gelijk beoordeeld worden. Opvallend is dat op de ontwikkeling 'in 2040 rookt één op de zeven volwassenen' door relatief meer mensen als minder belangrijk (31%) of onbelangrijk (10%) wordt beoordeeld. 25% geeft aan de ontwikkeling wel heel belangrijk te vinden.

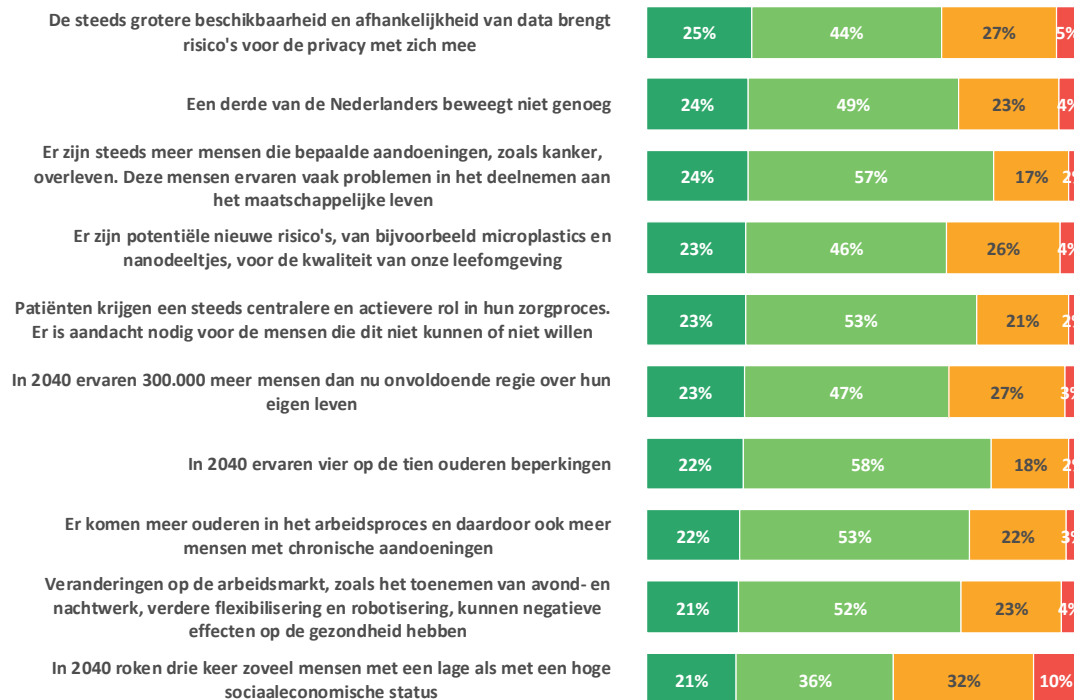
Geef aan hoe belangrijk je het vindt dat er actie wordt ondernomen op de volgende ontwikkelingen: (Basis: allen, n=1.077)

'In 2040 roken 3x zoveel mensen met een lage als met een hoge sociaaleconomische status' het meest als onbelangrijk beoordeeld

De ontwikkeling 'in 2040 roken drie keer zoveel mensen met een lage als met een hoge sociaaleconomische status' is door de meeste Nederlanders als onbelangrijk beoordeeld (10%).

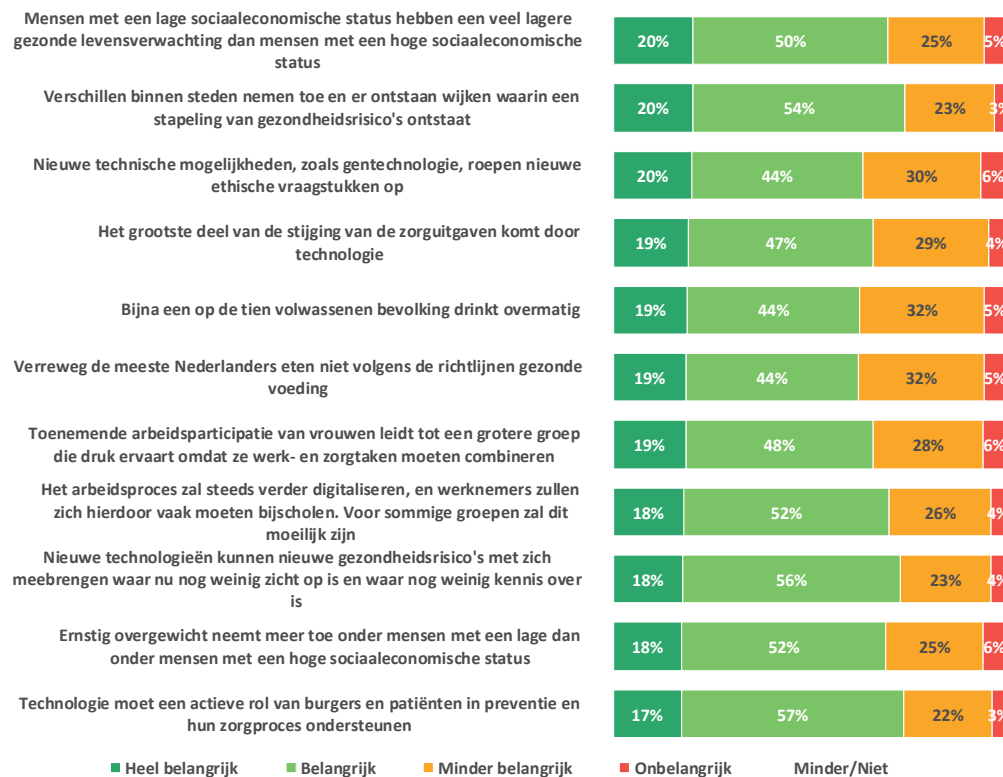
Geef aan hoe belangrijk je het vindt dat er actie wordt ondernomen op de volgende ontwikkelingen: (Basis: allen, n=1.077)

'Technologie moet burgers en patiënten in hun zorg proces ondersteunen' het minst vaak als heel belangrijk beoordeeld

Van alle 41 voorgelegde ontwikkelingen is de ontwikkeling 'technologie moet een actieve rol van burgers en patiënten in preventie en hun zorgproces ondersteunen' het minst vaak beoordeeld als heel belangrijk.

Geef aan hoe belangrijk je het vindt dat er actie wordt ondernomen op de volgende ontwikkelingen: (Basis: allen, n=1.077)

Hart- en vaatziekten en kanker belangrijkste ontwikkeling volgens Nederlanders, gevolgd door antibioticaresistentie

Ontwikkeling (Basis: allen, n=1.077)	Geef aan welke 3 ontwikkelingen volgens jou het belangrijkste zijn.	95% betrouwbaarheidsinterval belangrijkste ontwikkelingen		Van de gekozen ontwikkelingen belangrijkste ontwikkeling (Top 1)	Top 2	Van de gekozen ontwikkelingen minst belangrijke ontwikkeling (Top 3)
		ondergrens	bovengrens			
Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken	22,0%	19,5%	24,5%	13,36%	5,83%	2,84%
Antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid	23,5%	21,0%	26,0%	12,07%	6,80%	4,68%
De zorguitgaven groeien harder dan de economie groeit en verdubbelen over de periode 2015-2040	12,1%	10,2%	14,0%	5,54%	4,06%	2,53%
Het opvangen van de effecten van klimaatverandering vergt een goede inzet van groen en water in de leefomgeving	12,1%	10,2%	14,0%	5,45%	4,28%	2,34%
In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn	12,5%	10,5%	14,5%	4,43%	3,77%	4,29%
De uitgaven aan de behandeling van kanker groeien met 6 procent per jaar dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door nieuwe, dure medicijnen	10,5%	8,7%	12,3%	4,37%	3,20%	2,94%
Psychische stoornissen blijven de grootste ziektelast veroorzaken	7,8%	6,2%	9,4%	3,42%	2,55%	1,78%
De druk op jongeren en jongvolwassenen neemt toe, met mogelijke gevolgen voor hun psychische gezondheid	8,4%	6,7%	10,1%	2,97%	2,89%	2,58%
In 2040 zijn er 700.000 eenzame ouderen meer dan nu	8,1%	6,5%	9,7%	2,67%	1,93%	3,53%
Er zijn structurele aanpassingen in de zorg nodig om ervoor te zorgen dat de inzet van technologie leidt tot een kostenbesparing	7,2%	5,7%	8,7%	2,46%	2,39%	2,33%

Vervolg ontwikkeling en ranking van belang

Ontwikkeling (Basis: allen, n=1.077)	Geef aan welke 3 ontwikkelingen volgens jou het belangrijkste zijn.	95% betrouwbaarheidsinterval belangrijkste ontwikkelingen		Van de gekozen ontwikkelingen belangrijkste ontwikkeling (Top 1)	Top 2	Van de gekozen ontwikkelingen minst belangrijke ontwikkeling (Top 3)
		ondergrens	bovengrens			
Steeds meer mensen hebben meerdere ziekten tegelijk, hierdoor wordt de zorgvraag steeds complexer	5,9%	4,5%	7,3%	2,17%	2,14%	1,63%
De steeds grotere beschikbaarheid en afhankelijkheid van data brengt risico's voor de privacy met zich mee	5,3%	4,0%	6,6%	2,00%	1,52%	1,79%
Door verdere groei van steden ontstaan gezondheidsrisico's, bijvoorbeeld door luchtverontreiniging en geluidsoverlast	6,0%	4,6%	7,4%	1,93%	2,53%	1,56%
In 2040 ervaren 300.000 meer mensen dan nu onvoldoende regie over hun eigen leven	4,9%	3,6%	6,2%	1,92%	1,20%	1,77%
Er zijn steeds meer mensen die bepaalde aandoeningen, zoals kanker, overleven. Deze mensen ervaren vaak problemen in het deelnemen aan het maatschappelijke leven	3,8%	2,7%	4,9%	1,64%	1,15%	0,97%
De uitgaven aan ouderenzorg stijgen met 4 procent per jaar	4,2%	3,0%	5,4%	1,43%	1,33%	1,47%
Toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen leidt tot een grotere groep die druk ervaart omdat ze werk- en zorgtaken moeten combineren	2,9%	1,9%	3,9%	1,38%	0,54%	0,98%
In 2040 rookt een op de zeven volwassenen	3,2%	2,1%	4,3%	1,37%	1,25%	0,64%
Er is een dalende vaccinatiegraad en hierdoor neemt het risico op mazelenuitbraken toe	5,5%	4,1%	6,9%	1,36%	1,79%	2,35%

Vervolg ontwikkeling en ranking van belang

Ontwikkeling (Basis: allen, n=1.077)	Geef aan welke 3 ontwikkelingen volgens jou het belangrijkste zijn.	95% betrouwbaarheidsinterval belangrijkste ontwikkelingen		Van de gekozen ontwikkelingen belangrijkste ontwikkeling (Top 1)	Top 2	Van de gekozen ontwikkelingen minst belangrijke ontwikkeling (Top 3)
		ondergrens	bovengrens			
Technologie zal een steeds centralere rol in ons leven in gaan nemen, ook in de zorg. Mensen die hier geen gebruik van willen of kunnen maken mogen niet buiten de boot vallen	5,1%	3,8%	6,4%	1,25%	1,07%	2,77%
Een derde van de Nederlanders beweegt niet genoeg	4,0%	2,8%	5,2%	1,22%	1,34%	1,46%
Mensen met een lage sociaaleconomische status hebben een veel lagere gezonde levensverwachting dan mensen met een hoge sociaaleconomische status	3,8%	2,7%	4,9%	1,17%	1,38%	1,22%
Bijna een op de tien volwassenen bevolking drinkt overmatig	3,7%	2,6%	4,8%	1,17%	0,87%	1,63%
In 2040 hebben zes op de tien mensen overgewicht	4,5%	3,3%	5,7%	1,13%	1,20%	2,16%
Er zijn potentiële nieuwe risico's, van bijvoorbeeld microplastics en nanodeeltjes, voor de kwaliteit van onze leefomgeving	5,0%	3,7%	6,3%	1,02%	2,49%	1,50%
Verreweg de meeste Nederlanders eten niet volgens de richtlijnen gezonde voeding	2,6%	1,6%	3,6%	1,01%	0,57%	1,02%
In de gebieden waar de bevolking krimpt neemt ook de vergrijzing het sterkst toe, en daardoor komen (zorg)voorzieningen onder druk te staan	3,8%	2,7%	4,9%	0,94%	1,45%	1,45%

Vervolg ontwikkeling en ranking van belang

Ontwikkeling (Basis: allen, n=1.077)	Geef aan welke 3 ontwikkelingen volgens jou het belangrijkste zijn.	95% betrouwbaarheidsinterval belangrijkste ontwikkelingen		Van de gekozen ontwikkelingen belangrijkste ontwikkeling (Top 1)	Top 2	Van de gekozen ontwikkelingen minst belangrijke ontwikkeling (Top 3)
		ondergrens	bovengrens			
Ernstig overgewicht neemt meer toe onder mensen met een lage dan onder mensen met een hoge sociaaleconomische status	3,0%	2,0%	4,0%	0,86%	1,13%	0,97%
Nieuwe technische mogelijkheden, zoals gentechnologie, roepen nieuwe ethische vraagstukken op	2,9%	1,9%	3,9%	0,84%	0,89%	1,21%
Er is een forse toename van ouderdomsziekten	4,5%	3,3%	5,7%	0,83%	2,03%	1,68%
Patiënten krijgen een steeds centralere en actievere rol in hun zorgproces. Er is aandacht nodig voor de mensen die dit niet kunnen of niet willen	1,8%	1,0%	2,6%	0,77%	0,32%	0,66%
Het aantal ouderen met een combinatie van medische en sociale problematiek groeit	2,9%	1,9%	3,9%	0,74%	0,99%	1,19%
In 2040 roken drie keer zoveel mensen met een lage als met een hoge sociaaleconomische status	2,1%	1,2%	3,0%	0,70%	0,74%	0,67%
In 2040 ervaren vier op de tien ouderen beperkingen	1,7%	0,9%	2,5%	0,69%	0,66%	0,30%
Veranderingen op de arbeidsmarkt, zoals het toenemen van avond- en nachtwerk, verdere flexibilisering en robotisering, kunnen negatieve effecten op de gezondheid hebben	2,3%	1,4%	3,2%	0,68%	0,92%	0,66%
Er komen meer ouderen in het arbeidsproces en daardoor ook meer mensen met chronische aandoeningen	3,4%	2,3%	4,5%	0,63%	1,40%	1,33%

10% van de Nederlanders beoordeelde geen van de ontwikkelingen als heel belangrijk

Ontwikkeling (Basis: allen, n=1.077)	Geef aan welke 3 ontwikkelingen volgens jou het belangrijkste zijn.	95% betrouwbaarheidsinterval belangrijkste ontwikkelingen		Van de gekozen ontwikkelingen belangrijkste ontwikkeling (Top 1)	Top 2	Van de gekozen ontwikkelingen minst belangrijke ontwikkeling (Top 3)
		ondergrens	bovengrens			
Verschillen binnen steden nemen toe en er ontstaan wijken waarin een stapeling van gezondheidsrisico's ontstaat	1,7%	0,9%	2,5%	0,52%	0,59%	0,54%
Nieuwe technologieën kunnen nieuwe gezondheidsrisico's met zich meebrengen waar nu nog weinig zicht op is en waar nog weinig kennis over is	1,3%	0,6%	2,0%	0,52%	0,34%	0,44%
Technologie moet een actieve rol van burgers en patiënten in preventie en hun zorgproces ondersteunen	2,4%	1,5%	3,3%	0,44%	0,77%	1,24%
Het arbeidsproces zal steeds verder digitaliseren, en werknemers zullen zich hierdoor vaak moeten bijscholen. Voor sommige groepen zal dit moeilijk zijn	2,6%	1,6%	3,6%	0,42%	1,14%	1,08%
Het grootste deel van de stijging van de zorguitgaven komt door technologie	1,2%	0,5%	1,9%	0,42%	0,39%	0,37%
Heeft geen van de ontwikkelingen is als heel belangrijk beoordeeld	10,1%	8,3%	11,9%	-	-	-

Opvallende verschillen tussen subgroepen (1/2)

Opleiding

Belang van ontwikkelingen

- Laagopgeleiden beoordelen ontwikkelingen vaker als belangrijker dan hoogopgeleiden, behalve als het gaat om klimaat. Hoogopgeleiden beoordelen de effecten van klimaatverandering vaker als heel belangrijk.

Top 3 ontwikkelingen

- In hun top 3 belangrijke ontwikkelingen zetten laagopgeleiden vaker:
 - Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken
- In hun top 3 belangrijke ontwikkelingen zetten hoogopgeleiden vaker:
 - Het opvangen van de effecten van klimaatverandering vergt een goede inzet van groen en water in de leefomgeving
 - Er zijn potentiële nieuwe risico's, van bijvoorbeeld microplastics en nanodeeltjes, voor de kwaliteit van onze leefomgeving
- Laagopgeleiden zetten de ontwikkeling '*antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid*' minder vaak in de top 3 belangrijkste ontwikkelingen. Dit is wellicht te wijten aan de term antibioticaresistentie, die niet voor eenieder even goed te begrijpen is.

Geslacht

Belang van ontwikkelingen

- Vrouwen beoordelen ontwikkelingen vaker als belangrijk dan mannen.

Top 3 ontwikkelingen

- In hun top 3 belangrijke ontwikkelingen zetten vrouwen vaker:
 - In 2040 zijn er 700.000 eenzame ouderen meer dan nu
 - De druk op jongeren en jongvolwassenen neemt toe, met mogelijke gevolgen voor hun psychische gezondheid
 - Psychische stoornissen blijven de grootste ziektelast veroorzaken

Opvallende verschillen tussen subgroepen (2/2)

Geslacht (vervolg)

- In hun top 3 belangrijke ontwikkelingen zetten mannen vaker:
 - Er zijn structurele aanpassingen in de zorg nodig om ervoor te zorgen dat de inzet van technologie leidt tot een kostenbesparing

Leeftijd

Belang ontwikkelingen

- Ouderen (55-plussers) beoordelen ontwikkelingen vaker als belangrijk dan jongeren.

Top 3 ontwikkelingen

- In hun top 3 ontwikkelingen zetten 55 t/m 64 jarigen vaker:
 - Hart- en vaatziekten en kanker blijven de ziektegroepen die het grootste deel van de sterfte veroorzaken
 - Antibioticaresistentie is een belangrijke dreiging voor de volksgezondheid
- In hun top 3 ontwikkelingen zetten 65 t/m 80 jarigen vaker:
 - In 2040 zal het aantal mensen met dementie verdubbeld zijn
 - Er zijn structurele aanpassingen in de zorg nodig om ervoor te zorgen dat de inzet van technologie leidt tot een kostenbesparing
- In hun top 3 ontwikkelingen zetten 25 t/m 34 jarigen vaker:
 - De druk op jongeren en jongvolwassenen neemt toe, met mogelijke gevolgen voor hun psychische gezondheid
- In hun top 3 ontwikkelingen zetten 18 t/m 24 jarigen vaker:
 - Psychische stoornissen blijven de grootste ziektelast veroorzaken
- 44 t/m 54 jarigen beoordelen vaker *geen* van de ontwikkelingen als heel belangrijk.

- **Veldwerkperiode**
 - Het veldwerk is uitgevoerd in de periode 28 november 2017 tot 4 december 2017
- **Methode respondentenselectie**
 - Uit het StemPunt-panel van Motivaction
- **Incentives**
 - De respondenten hebben als dank voor deelname aan het onderzoek een punten voor het StemPunt spaarprogramma ontvangen
- **Weging**
 - De onderzoeksdata zijn gewogen (zie ook bijlage gewogen en ongewogen data), daarbij fungeerde het Mentality-ijkbestand als herwegingskader. Dit ijkbestand is wat betreft sociodemografische gegevens gewogen naar de Gouden Standaard van het CBS
- **Bewaartermijn primaire onderzoeksbestanden**
 - Digitaal beschikbare primaire onderzoeksbestanden worden tenminste 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard. Beeld- en geluidsopnames op cd en niet digitaal beschikbare schriftelijke primaire bestanden zoals ingevulde vragenlijsten, worden tot 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard.
- **Overige onderzoekstechnische informatie**
 - Overige onderzoekstechnische informatie en een exemplaar van de bij dit onderzoek gehanteerde vragenlijst is op aanvraag beschikbaar voor de opdrachtgever

Bijlage | Ongewogen en gewogen data (1/2)

Kenmerken	Ongewogen		Gewogen	
	N	%	N	%
Leeftijd				
18 t/m 24 jaar	74	6,9	125	11,6
25 t/m 34 jaar	140	13,0	180	16,7
35 t/m 44 jaar	163	15,1	190	17,6
45 t/m 54 jaar	220	20,4	220	20,4
55 t/m 64 jaar	235	21,8	189	17,6
65 t/m 75 jaar	245	22,7	174	16,1
Opleidingsniveau				
Hoog (wo/hbo)	301	27,9	289	26,8
Middel (havo/vwo/mbo/mavo)	563	52,3	557	51,7
Laag (ibo/basisschool/geen opleiding)	213	19,8	232	21,5
Geslacht				
Mannen	574	53,3	524	48,6
Vrouwen	503	46,7	553	51,4

Bijlage | Ongewogen en gewogen data (2/2)

Kenmerken	Ongewogen		Gewogen	
	N	%	N	%
Regio				
3 grote gemeenten	103	9,6	128	11,9
West	293	27,2	322	29,9
Noord	109	10,1	106	9,8
Oost	263	24,4	221	20,6
Zuid	268	24,9	258	24,0
Randgemeenten	41	3,8	42	3,9
Mentality				
Moderne burger	272	25,3	246	22,8
Opwaarts mobiel	104	9,7	162	15,0
Postmaterialist	125	11,6	105	9,7
Nieuwe conservatieve	91	8,4	97	9,0
Traditionele burger	144	13,4	133	12,3
Kosmopoliet	145	13,5	134	12,5
Postmoderne hedonist	121	11,2	104	9,7
Gemaksgeoriënteerde	75	7,0	96	8,9

Wij verminderen onze footprint

Motivaction
is ISO 14001-
gecertificeerd

Motivaction
gebruikt
energiezuinige
auto's

Motivaction
gebruikt groene
stroom

Motivaction
gebruikt
uitsluitend papier
met een FSC-label

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage – anders dan integrale publicatie – is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Zie ook ons [Pers- en publicatiebeleid](#).

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

motivation

research and strategy

Motivation International B.V.
Marnixkade 109
1015 ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001 MG Amsterdam

T +31 (0)20 589 83 83
M info@motivation.nl

www.motivation.nl

